

Oponentský posudok na habilitačnú prácu
Ekonomika výroby a využívania trávnych porastov
v marginálnych oblastiach Slovenskej Republiky
autor: Ing. Ivan Holúbek, PhD.

Aktuálnosť témy: Lúky a pasienky nazývané v odbornej literatúre aj ako trvalé trávne porasty (TTP) zaberajú významnú časť poľnohospodárskeho pôdneho fondu na Slovensku. Trvalé trávne porasty poskytujú pre spoločnosť mnohostranné úžitky, sú súčasťou vidieckej krajiny, základným výrobným prostriedkom v poľnohospodárskej prvovýrobe a plnia svoje nenahraditeľné ekologické a enviromentálne funkcie. Postupná stagnácia a znižovanie živočíšnej výroby poľnohospodárskych podnikov zapríčinili zarastanie lúk a pasienkov v podobe sekundárnej sukcesie. Nevyužívanie trvalých trávnych porastov predstavuje preto nielen estetický problém, ale aj zhoršenie biodiverzity, ako aj ich poľnohospodárskych produkčných funkcií. Uvedené skutočnosti naznačujú nevyhnutnú potrebu systémového a komplexného riešenia danej problematiky, preto je zvolená téma habilitačnej práce veľmi aktuálna.

Štruktúra práce zodpovedá požiadavkám kladeným na daný druh práce. Habilitačná práca je vypracovaná prehľadne, zrozumiteľne a jednotlivé kapitoly majú svoju logiku aj opodstatnenie. Vysoko hodnotím najmä kapitolu pojednávajúcu o súčasnom stave riešenia problematiky u nás aj v zahraničí. Domnievam sa, že prínosom pre prácu by bolo aj mapové vyjadrenie analyzovaných parametrov na lepšiu priestorovú orientáciu v danej problematike.

Cieľ práce je formulovaný jasne a zrozumiteľne. Hlavným cieľom práce bolo vyhodnotiť produkčné, nutričné, ekonomické a sociálne využitie poľnohospodárskeho potenciálu znevýhodnených a horských oblastí s akcentom na TTP pri ekologicky šetrnom hospodárení. K zabezpečeniu hlavného cieľa práce si autor zvolil osem priorít. Charakteristika zvolených priorít a ich vzájomná interakcia by mohli byť konkrétnejšie a preukázanejšie.

V samotnej kapitole **materiál a metódy** je uvedený popis použitých metodických postupov. Z kontextu však nie je celkom jasné odkiaľ boli čerpané údaje o výške nákladov na produkciu sušiny sena za prírodné produkčné stupne (PPS) lúk a PPS pasienkov uvedených v jednotlivých kalkulačných položkách. Na str. 42 je uvedený len jeden zdroj (VÚEPP) pri položke – výrobná a správna réžia. Obdobne absentuje zdroj údajov o vlastných nákladoch v podkapitole 3.3. - náklady na krmoviny a krmivá v systémoch pestovania trávnych porastov. V práci je uvedený zdroj „výsledky experimentálnych pokusov“ bez jeho ďalšej špecifikácie. V kapitole **výsledky a diskusia** autor uvádza východiská ekonomického hodnotenia systémov obhospodarovania trávnych porastov pri nízkych vstupoch. Zdôrazňuje potrebu uplatňovania širšej škály nielen produkčných a ekonomických, ale aj kvalitatívnych a mimoprodukčných parametrov pri tvorbe rôznych koncepcných zámerov. V modelovom riešení bolo využité rozdelenie celkovej výmery TTP do **prírodných produčných stupňov (PPS)** na Lúky :L₁ - Polointenzívne a intenzívne, L₂ - Poloextenzívne, L₃ - Extenzívne, L₄ - Mokrade lúčne.

Pasienky : P₁ -Intenzívne oplôtkové pasienky, P₂ -Polointenzívne pasienky s usmerneným honovým pasením, P₃ – Poloextenzívne pasienky s honovým pasením, P₄ – Extenzívne pasienky s honovým a voľným spásaním, P₅ – Horské a vysokohorské pasienky nad 800 metrov s voľným spásaním, P₆ – Pasienkové mokrade. Ako najvhodnejší systém využitia TTP v znevýhodnených oblastiach autor uvádza **systém nízkych vstupov (SNV)**. V práci sú ďalej uvedené výsledky modelovej produkcie sušiny vo vzťahu k potenciálnej hustote ŽV, ako aj modelového rozdelenia TTP podľa produkčno ekologickej klasifikácie TTP na prírodné produkčné stupne (PPS). V tabuľkách č. 3 a č. 4 je uvedené zaťaženie VDJ vo vzťahu k produkcii sušiny v jednotlivých PPS. Oceňujem najmä výsledky z porovnania modelového riešenia vlastných nákladov a nákladov a výnosov v horských oblastiach uvádzaných v publikáciách VÚEPP. Na str. 81 –91 chýba označenie podkapitol, možno sa jedná len o zvýraznené názvy tém v rámci podkapitoly. V kapitole **teoretické a praktické prínosy habilitačnej práce** autor uvádza výsledky modelových riešení podľa produkčno – ekologickej klasifikácie s uplatnením nízkych vstupov. Sledovaním nákladov na výrobu krmív podľa jednotlivých PPS lúk a pasienkov boli získané aktuálne údaje o vývoji produkčných a ekonomických ukazovateľov. Konfrontuje dosiahnuté výsledky práce s výsledkami o vývoji priamych nákladov a výnosov, ktoré prezentuje VÚEPP v Bratislave v rokoch 2015 – 2017.

V **závere** autor zdôrazňuje najmä význam ekonomického hodnotenia TTP ako celku, výsledkov porovnania troch hlavných technológií obhospodarovania a využívania spolu s návrhom na uplatnenie novej typológie a klasifikácie TTP, vyjadrenej v modeli za celú výmeru TTP horských a znevýhodnených oblastí. Dosiahnuté výsledky vytvárajú predpoklad ich využitia v ďalšom výskume a manažmente poľnohospodárskych podnikov obhospodarujúcich TTP v horských a znevýhodnených oblastiach.

Napriek celkove kladnému hodnoteniu obsahu a záverov predloženej habilitačnej práce si dovoľujem formulovať nasledovné otázky a odporúčania, ku ktorým bude možné zaujať stanovisko v priebehu obhajoby.

- Je súčasná úroveň obhospodarovania TTP najmä v horských oblastiach zapríčinená nedostatkom poznatkov o ich správnom využití, alebo je to dôsledok globalizácie a úrovne konkurencieschpnosti našich fariem v rámci EÚ?
- V čom vidí habilitant najväčšie nedostatky pri uplatňovaní SPP v oblasti vymedzenia znevýhodnených oblastí na Slovensku (ANC), najmä horských oblastí?
- Sú na základe získaných výsledkov habilitačnej práce správne stanovené sadzby v jednotlivých znevýhodnených oblastiach s osobitným zreteľom na horské oblasti vzhľadom na vývoj nákladov a rentability hospodárenia na TTP ?
- Ako by navrhol habilitant riešiť zohľadnenie mimoprodučných, najmä ekologických funkcií TTP v jednotlivých sadzbách za horské oblasti?
- V čom vidí habilitant najväčšie nedostatky v metodike sledovania vlastných nákladov a výnosov (najmä v prácach publikovaných VÚEPP)?

Záver :

Predložená práca ako celok splnila vytýčené ciele, rozšírila teoretické poznatky o riešenej problematike. Obsahuje formuláciu návrhov a odporúčaní k ďalšiemu riešeniu. Z hľadiska formálnych náležitostí je spracovaná na dobrej úrovni. Práca spĺňa všetky požiadavky kladené na habilitačné práce.

Vzhľadom na vyššie uvedené odporúčam, aby bola po úspešnej obhajobe **Ing. Ivanovi Holúbekovi, PhD.**, priznaná vedecko-pedagogická hodnosť

docent (doc.)

V Nitre: 30.1.2019

doc. Ing. Štefan Buday, PhD.